List 8. **NOVICE** Tečaj XLII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 20. februarja 1884.

Obseg: Domačim sadjerejcem za pomladanski čas. (Dalje.) — O pogozdovanji Krasa. — Katere sorte grozdja naj se sadi preko hiš severnih krajev, in kako naj se jih goji. (Konec.) — Poštne branilnice. — Slovniške mrve. — Govor poslanca dr. Riegerja proti postavnemu proglašenji nemškega jezika za državni jezik 25. januarija 1884. — Pijana krava. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Domačim sadjerejcem za pomladanski čas.

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

V visokodebelnato sadno drevje izgojujemo in kot tako stalno na prostem sadimo: a) peškarje; le-sem prištevamo: jabolko, hruško, kutno in nešpljo. Kutna in nešplja ste kot visokodebelnati drevesi le prav redki prikazni; b) jezičarje; ti so: orehi, kostanji in mandeljni (leska je grm); c) koščičarje; k tem prištevamo sledeče: črešnjo, slivo, češpljo in njene druge sovrstnike, breskvo in marelico, katerim vsem je visokodebelnata rast naravna lastnost.

Izgojevanje imenovanih vrst in plemen visokodebelnatega sadnega drevja razširjena je v Evropi celó gor do 55 stopinj (grada) severne širine ter se tu in tam nekatere vrste še celó na legah 570 do 700 metrov visočine nad morjem dobro ponašajo.

Krajne in pa obnebne (klimatične) razmere, kakoršnih imenovana sadna plemena — kot visokodebelnato sadno drevje — za svojo vspešno rast zahtevajo, so pa močno in zelo različne. Ravno to pa, da se pri novih nasadih na te zahteve navadno le prav malo, največkrat pa še celó nič ne ozira, je eden največih in najpoglavitnejših vzrokov in zadržkov, da se prekoristna sadjereja po naši mili domovini ni še tako razširila, kot bi to želeti bilo in bi se po vsi pravici tudi pričakovati smelo. Po drugi strani je pa temu prekoristnemu in plodonosnemu započetju tudi nevednost hudi spodjedež.

Marsikdo je uže poskušal si urediti, napraviti in nasaditi nov sadni vrt, al ker bil je ves njegov trud brez vspeha in vse njegovo prizadevanje zamán, obupal je ter je nadaljevanje prekoristnega započetja zopet popolno opustil. Tudi v tem slučaju je prislovica: „nevednost je najdražja reč“ popolno na svojem mestu.

Domačemu sadjerejcu treba je toraj poznati lastnosti in svojstva posameznih sadnih plemen in vrst, kakoršnih ta zahtevajo gledé podnebja in zemlje za svojo prihodnjo čvrsto in krepko rast na stalnem mestu. Od tega ravno zavisna je tudi v posledici pozneje obilnejša ali manjša rodovitnost sadnega drevja.

Proste severne lege v toplih krajih ali gorkem podnebji so prav pogostoma le srednje vrednosti za sadjerejo med tem, ko ugodne gorke lege v bolj mrzlih krajih, katere so pred vetrovi v dobrem zavetji, raznemu sadnemu drevju še prav dobro ugajajo. Obližja velikih vodá, zatišja ob gozdih, gorah in nagromadenih večih zidališčih prav dobrodejno gledé vspešne sadjereje na naravno lego zemlje vpljivajo.

Oglejmo nekoliko posamezne vrste in plemena sadnega kot visokodebelnatega drevja ter njihove zahteve za čvrsto in vspešno rast na stalnem mestu. Pričnimo s to razpravo pri jabolku.

Jabolko je ono sadno drevo, katero skoraj v vsaki zemlji raste in je zavoljo tega zelo razširjeno. Bolj trde jabolčne vrste se pogosto v krajih, ki po 570 metrov visoko nad morjem ležé, še prav dobro obnašajo. Sosebno vdomačeno je jabolčno drevó v srednje gorkih legah in dolinah naše avstrijske države. Prav tople južne lege temu sadnemu plemenu ne godijo; toliko bolj ugajajo pa jabolčnim nasadom izhodne, zapadne, da, deloma tudi celó severne lege, v katerih ozračje obilnejšo vlago, kakoršne jabolčno drevje za svojo čvrsto rast in krepki razvoj neobhodno potrebuje, v veči meri in dalj časa obdrži.

V obližji večjih vodá ter v zavetji pred direktnim vplivom mrzlih severnih vetrov se jabolčno drevje prav dobro ponaša. Jabolčno drevje v kremenasto zemljo stalno posajeno v rasti zastane in se kmalu postara. Najugodnejša in najboljša zemlja za jabolčne nasade je med vsemi drugimi primerno vlažna, lahka, ne pregorka in rodovitna ilovnata zemlja.

V neposrednji bližini gozdov ne rodi nobeno sadno drevo rado, tako tudi jabolčno ne; če pa tudi sploh kaj rodí, nima sadež prave veljave, ker je bolj plehek, bled in je le nepopolno ali nenormalno razvit.

Hruška je po Evropi še bolj in dalje razširjena, nego je jabolko. Hrušev les je dosta bolj gost in trši od jabolčnega, toraj zavoljo tega tudi ni tako mnogovrstnim boleznim podvržen nego je slednji; zavoljo tega je tudi hruška gledé zemlje bolj razširjena, kot je jabolko. Hruške trdih vrst in sort, katere v gospodarstvu rabimo za napravo sadnega vina ali kakor pravimo mošta, to je: tepke in razne „cidrovke“ nahajamo pogostoma v prav mrzlih in najvišjih krajih, kjer sploh še kako sadno drevo raste, toraj v legah do

700 metrov visočine nadmorskega površja; nasprotno zahtevajo pa hruške žlahnih vrst in sort prav toplih krajev in južnih lég, kakoršne so za vspešno rast in rodovitnost jabolčnega drevja zavoljo pregorkega ozračja tako rekoč uže popolno ali pa vsaj le deloma neugodne. To je drugi vzrok, da je hruševo drevo memo jabolčnega na vse kraje (južne in severne, izhodne in zahodne) bolj razširjeno. Pri vsem tem pa hruševo drevo, osobito po naših krajih ni še tako mnogobrojno nasajeno, kot to v resnici tudi zasluži, da bi bilo.

Poleg vseh ravno navedenih ugodnih okoliščin jabolko hruško na številu mnogo prevaguje, čeravno poslednja tudi pred vremenskimi nezgodami in pred škodljivimi mrčesi mnogo manj trpi, nego jabolko. Hruševemu drevju južne lege posebno dobro ugajajo.

(Dalje prihodnjič.)

O pogozdovanji Krasa.

Znamenito za vsacega prijatelja pogozdovanja Krasa je, ako mu je znano, kako pogozdovanje napreduje; zategadel podamo z naslednjim število gozdnega drevja, katero se je od leta 1880. do 1884. na posameznih nasadbah po Krasu porabilo.

1880.

Na nasadbi „nad jamo“ pri Postojni v raztezi $13._{83}$ ha.: *) 116.000 črnega bora, 500 smrek, 200 hrastov, 1000 javorov, 500 gabrov, 500 jesenov, 300 brestov.

Na nasadbi „za Gabrom“ pri Rakitniku, ki meri blizo $10._{35}$ ha.: 38.000 črnega bora, 6400 top. odrezkov, 1000 javorov, 600 gabrov, 300 brestov.

Na nasadbi „nad železnico“ pri Kalu, ki meri $10._{45}$ ha.: 22.000 črnega bora, 6400 top. odrezkov, 400 javorov, 400 gabrov, 300 brestov.

Na nasadbi „pod Gaberkom“ pri Famljah v raztezi okoli 10 ha.: 28.000 črnega bora, 8400 top. odrezkov, 2000 hrastov, 200 gabrov.

1881.

Na nasadbi „nad jamo“ pri Postojni: 29.000 črnega bora, 600 morskih borov, 100 vrb, 100 javorov.

Na nasadbi „Ostri vrh“ pri Postojni, ki meri $13._{95}$ ha.: 45.000 črnega bora, 100 morskih borov, 600 javorov, 1400 jesenov.

Na nasadbi „nad kolodvorom“ pri Št. Petru, ki meri $8._{06}$ ha.: 47.000 črnega bora v spomladi, 9000 črnega bora v jeseni, 500 akacij, 800 javorov, 2700 jesenov.

Na nasadbi „nad železnico“ pri Kalu: 29.000 črnega bora, 200 kostanjev, 400 jesenov.

1882.

Na nasadbi „nad kolodvorom“ pri Št. Petru: 35.000 črnega bora, 18 litrov lešnikov.

Na nasadbi „pod Gaberkom“ pri Famljah: 60.000 črnega bora, 15 litrov lešnikov.

Na nasadbi „nad železnico“ pri Kalu: 22.000 črnega bora, 1000 javorov, 2000 jesenov.

Na nasadbi „pod starim gradom“ pri Vipavi v raztezi okoli $164._{17}$ ha.: 74.000 črnega bora, 4000 kostanjev, 2000 jesenov.

Na nasadbi „nad jamo“ pri Postojni: 40.000 črnega bora.

Na nasadbi „ostri vrh“ pri Postojni: 81.000 črnega bora, 2000 javorov, 2000 jesenov.

Na nasadbi pri Matenjivasi, ki meri $2._{00}$ ha.: 17.000 črnega bora, 1000 belega bora, 1500 jesenov.

1883.

Na nasadbi „za Gabrom“ pri Rakitniku: 25.000 črnega bora.

Na nasadbi „nad kolodvorom“ pri Št. Petru: 11.000 črnega bora, 2000 jesenov.

Na nasadbi „nad železnico“ pri Kalu: 24.000 črnega bora, 2000 jesenov.

Na nasadbi „pod Gaberkom“ pri Famljah: 20.000 črnega bora.

Na nasadbi „pod starim gradom“ pri Vipavi: 50.000 črnega bora, 4000 jesenov.

Na nasadbi „Stražico“ pri Trnovem v raztezi okoli $40._{50}$ ha.: 200.000 črnega bora v spomladi, 51.000 črnega bora v jeseni, 15.000 akacij, 2000 jesenov in 500 lip.

Od skupnega posajenega drevja se je prijelo in raste največ črnega bora 60—70%, belega bora 50%, jesenov se sicer prime 80%, pa menimo, da bodo kasneje poginili, ravno tako lešniki in morski bor. Hrastov (želoda) raste komaj 20% in še to le v zemlji tiči Brestov, javorov, gabrov se prime 60%, pa postanejo pozneje suhi. Kostanji pozebejo; topolovi odrezki in smreke so skoro vsi poginili, čeravno so prvo leto ozeleneli; akacije se dobro primejo in ostanejo, ravno tako vrbe in lipe.

Dobro nasajene so naslednje nasadbe: „Za Gabrom“ pri Rakitniku, „nad kolodvorom“ pri Št. Petru, „tik železnice“ pri Matenjivasi, „pod Gaberkom“ pri Famljah. Malo popravljati se bodo morale nasadbe: „Nad jamo“ pri Postojni, kjer se more še 30.000 drevja vsaditi; „Ostri vrh“ pri Postojni, tam se bode še 20.000 drevja posadilo; „nad železnico“ pri Kalu potrebuje še 30.000 drevja; „na Stražici“ pri Trnovem vsadilo se bode še 170.000 drevja, in potem bode cela gora dobro nasajena; „pod starim gradom“ pri Vipavi je komaj eno četrtinko vsega prostora povoljno nasajenega, letos se prične ta nasadba z velikim številom gozdnega drevja pogozdovati.

Navedeno drevja v starosti od 2—3 let jemlje se iz gozdarskega vrta, kateri se nahaja „pod Tivoli“ v Ljubljani.

*) Ako se velikosti posameznih nasadeb ne strinjajo z onimi pretečeno leto v 25. listu „Novic“ navedenimi, je vzrok ta, da so se nekatere nasadbe v jeseni pret. leta geometrično premerile in se je velikost nekaj manjša ali večja našla. Nasadbe, pri katerih stojí pred mero beseda „okoli“ niso bile še premerjene. Pis.

Katere sorte grozdja naj se sadi preko hiš severnih krajev, in kako naj se jih goji.

Spisal R. Dolénc.

(Konec.)

V šestem letu ostane z ozirom na izgojno režnjo vse pri starem, špalir se še kakor do zdaj, navpik in na desno in levo razširi, to z narezanjem novih napnencev. Za stalno rodovitost se pa na napnencih petega leta N', N² pod. štev. 2 A. in na napnencih N², N³ pod. štev. 2. B., kateri so v šestem letu se ve da uže stegnjenci postali, zopet ista režnja izpelje, s katero se je v petem letu na stegnjencih S, S' pod. štev. 2. A. in S², S³ pod. štev. 2. B. pričelo. Ravno ista režnja se izpelje ali ponovi na ravno navedenih stegnjencih samih, vendar gre pri teh na to dobro paziti, da se pri trti A. pod. štev. 2., loke vedno na dvoletnem lesu pusté, palci zamorejo tudi na starejšem rasti; vsaj oni imajo le za les služiti — in pri trtah B. pod. 2 gre pa na to paziti, da se pusté daljši palci na dvoletnem lesu, kajti sicer ostanejo tudi oni brez ploda.

Izgojevanje lepih rednih špalirjev še dalje popisovati se nam zdi nepotrebno, kajti vsakemu p. n. čitatelju je razumljivo, da se dozdaj popisana izgojna režnja toliko časa nadaljuje, dokler špalir v stegnjencih odločene visokosti in širokosti ne doseže — kar zamore tudi 10 do 12 let trpeti — no vsakoletna režnja napreduje pa tudi po petem letu vsako leto na štirih stegnjencih, to toliko pri špalirju pod. štev. 2. A. in B. In tako se doseže po preteku gotovega števila let špalirje, kakoršne nam pod. št. 3. A. in B. predočuje.

Eden kakor drugi je gotovo za oko kaj lep, bodisi na spomlad v obrezanem stanu, posebno pa še v poletnem in jesenskem zelenem ter z grozdjem obdanem; eden kakor drugi je pa tudi gospodarju na veliko korist in kratkočasje. Prepričani smo, da kdor si tak špalir izgoji — in izgoja pač ni nikaka težava — ne bode pripustil, da bi mu ga na spomlad kdo drugi obrezoval ter povezoval, ampak storil bode to z veliko radostjo sam. Sam bode pa tudi špalir mandal, sam pognanjke povezoval, in kedar bode memo špalirja šel, bode prav nehoté pred njim obstal, ter ga z nekim kaj prijetnim notranjim zadostilnim občutkom opazoval. V takem špalirju je pač prav po latinskem pregovoru „utile con dulce“ spojeno.

Naj bode torej s tem izgoja lepih rednih trtnih špalirjev končana, vendar moremo še nekoliko splošnih opazek dodati.

Marsikdo bi utegnil na pr. vprašati, čemu je to dobro, da se špalir tako po malem vsako leto le za 50 centimetrov na visokost, in le za 100 centimetrov na širokost širi, vsaj zarinejo trte v enem letu, po tri, štiri in še več metrov dolge mladike? No, odgovor na to je kratek sledeči: ako bi se trtam vsako leto veliko daljše voditeljice puščale, to je, narezovale, bil bi špalir res veliko prej dogotovljen, toda v starem lesu, v stegnjencih bi bil pa tudi jako slaboten, tako da bi sam sebe nositi ne mogel. Kdor hoče močne trte imeti, jih more le polagoma na visokost in širokost speljavati.

Konečno moramo pa tudi še opaziti, da je neobhodno potrebno, da se vsaka etaža, potem ko je špalir uže prav dovršen, na koncéh pri vsakoletni režnji, ako ne z napnenci — to pa krajšimi — pa vsaj z daljšimi palicami, to je, palicami treh do štirih očes previdi. To je pa zato potrebno, da se rašča na konec etaž tako rekoč vleče, kajti sicer oni v rašči radi upehajo.

Ako pa tako izgojeni špalir v rašči in s to v rodovitnosti, vendar le opeša; treba ga je pognojiti, kar se s tem stori, da se okolo debel, vsaj en meter na široko, ter 30—40 centimetrov na globoko zemlje odvzame, ter se je še le na vmeščeni gnoj zopet nasuje. Špalirnim trtam pognoji se pa tudi prav dobro, ako se pod etažami in tudi drugod okolo špalirja s pomočjo železnega kola do 30 centimetrov globoke in 8—10 centim. široke luknje napravijo, ter pred spomladjo in pa na jesen večkrat s tekočino sostavljeno iz podelane gnojnice in pepela zalijó.

Luknje se zamorejo sicer tudi v poletnem času s tako tekočino zaliti, osobito kedar trte v drugič poganjati pričnejo, toda v tem času se sme to le med dalje časa trpečim, deževnim vremenom goditi, nikdar pa ne med jasnim gorkim.

V teku dostih, recimo 20—30 ali še več let, postane pa vsak špalir po etažah rad bunkast, in to vsled vsakoletne režnje. No, tak špalir se mora pomladiti, kar se s tem stori, da se mu vse etaže h krati odžagajo, tako da le kratki klini na deblu ostanejo. Iz klinov zarinejo trte, osobito ako se jim je tudi dobro pognojilo, prav močne pognanke oziroma mladike, iz katerih se zopet nove etaže izgojevati pričnejo, in sicer vse h krati.

Da se zamore s pomočjo opisanih špalirjev hišne stene tudi med okni noter gor do strehe in tudi še streho samo čez in čez prepreči, se razume samo ob sebi, in — kdo more tajiti, da bi ne bili taki špalirji ravno na samem stoječim ljudskim šolam vinskih in nevinskih krajev najlepši kinč in dokaz učiteljeve marljivosti. Da v prav mrzlih krajih špalirji čez zimo ne pozebejo, pokrije se zemlja okolo njih na jesen z gnojem, špalir sam pa s slamo ali pa s smrekovjem.

Narodno-gospodarske stvari.

Poštne hranilnice.

Poštno-hranilnični urad na Dunaji, kateri — odkar je v Avstriji uvedena poštno-hranilnična služba — uredbo te službe korak za korakom, vendar držeč se gotovega smotra ali konca, neprestano dopolnjuje s tem, da tu svoje dozdanje ravnanje in rokovanje popravlja, tam kak nov postopek poprijemlje, ukrenil je zopet neko tehtovito naredbo, katera bode vložnikom zarad svoje posebne prileżnosti kaj ustrezala.

Do zdaj namreč je bilo zapovedano, da naj bi vsak vložnik enkrat na leto (in sicer v obletni dan svoje prve vložbe) poslal poštno-hranilničnemu uradu na Dunaj svojo vložno knjižico za to, da se va-njo vpišejo obresti, kar se jih je do 31. dne decembra prejšnjega leta nateklo in počenši od tega dne glavnici prištelo.

To je bilo zapovedano zarad tega, da bi se vpisovanje obresti v vložno knjižico porazdelilo kolikor je moči na celo leto in tako poštno-hranilnični urad ohranil kake preobložbe z delom prve dni po novem letu, ko ob završevanji poslov bivajo itak vse roke polne dela; ali omenjena zapoved je imela v sebi to nepriliko in težkočo, da bi vsled nje bilo vsakemu vložniku enkrat na leto po več ali manj časa ostajati brez svoje knjižice, kar bi mu torej branilo med tem na-njo novcev vlagati ali nazaj prejemati; in ta čas utegne — če vzamemo kak bolj oddaljen kraj, na pr. v Dalmaciji — iznašati vendar le po kakih 14 dní. Želeč to ubraniti narejeno je zdaj, da naj celó več treba ne bode vložne knjižice c. kr. poštno-hranilničnemu uradu zarad vpisovanja obresti pošiljati. Namesto tega pošlje poštno-hranilnični urad vsakemu vložniku po tem, ko doteče leto, vendar najpozneje dva meseca po obletnem dnevi

njegove prve obložbe, „nakaznico gledé obresti“, katera slove na njegovo obrestno imovino, kolikeršna se mu je natekla do 31. dne decembra meseca preteklega leta, ter je veljavna na dva meseca.

Le-ta obrestna nakaznica odvzame se vložniku, dokler teče ta dvomesečni rok, o priliki, ko kake novce vlaga ali kako vračilo prejemlje, pri kateri koli biralnici, ki mu nakazani iznos obresti kot obrestno imovino v vložno knjižico vpiše tako, da bode počenši od 1. dné januarija tistega leta obresti nosil.

S to kaj praktično naredbo se doseže, da bodo vložniki svoje vložne knjižice neprenehoma pri roki imeli. — Samo tedaj, ko bi kak vložnik po zamudi prijete obrestne nakaznice v dveh mesecih, dokler ostane veljavna, ne prinesel k nobeni biralnici, ali pa, ako bi vložnik, ko potečeta dva meseca (po obletnem dnevi njegove prve vložbe novcev), ne dobil nikake obrestne nakaznice, samo v teh dveh slučajih je treba, da vložnik knjižico poštno-hranilničnemu uradu pod priporočilom pošlje, za kar pri vsaki biralnici zastonj dobode primeren zavitek; poštno-hranilnični urad tedaj obrestno imovino v knjižico vpiše in po tem knjižico vložniku nazaj pošlje pod adreso, kakor jo je le-ta posebej povedal ali kakoršna se vidi iz knjižice same.

Razume se samo ob sebi, da vložnik nikdar ne izgubi svojih obresti, niti tedaj, ko bi knjižice poštno-hranilničnemu uradu celó ne poslal ter ne dal si nikdar obresti vpisati va-njo, kajti poštno-hranilnični urad obresti v vseh okolnostih na vložnikovem tekočem računu v imovino pripisuje in glavnici prideva, ali vendar je vložniku samemu jako v prid ter si mora želeti, da mu se obresti leto za letom v knjižico pripisujejo.

Slovstvene stvari.

Slovniške mrve.

Nekoliko besed o povratnih zaimkih v stavkih (rekih) s participom ali infinitivom skrajšanih. Vzemimo ta-le stavek: „Sv. Andrej je oddaleč ugledal križ, kateri mu je bil pripravljen“ (ali pa: katerega so mu bili pripravili). To je zložen stavek, a če ga okrajšamo v enovit stavek takó, da pride pod oblast subjektu glavnega stavka, premení se zaimku **mu** razmerje ter dobimo po slovniškem pravilu ta-le okrajšan stavek: „Sv. Andrej je oddaleč ugledal sebi pripravljen križ.“ V slovanskih knjigah nahajamo vendar tudi primere, v katerih zaimek ostaja neizpremenjen, torej: „Sv. Andrej je zagledal pripravljen mu križ“ (ali: križ njemu pripravljen). A vzemimo stavek, ki ima eno določilo več, namreč: „Sv. Andrej je oddaleč zagledal križ, katerega so mu bili mučitelji pripravili.“

Če stavek ta okrajšamo rekoč: „Sv. Andrej je zagledal (po enih) sebi ali (po drugih) njemu od mučiteljev pripravljen križ“, imamo poleg subjekta gramatičnega: Sv. Andrej še tudi pri participu stoječi logični subjekt (mučitelji). Po katerem naj se ravná tedaj zaimek? Da bi pa oboje bilo enako dobro, kakor je moči za oboje navesti primerov iz knjig, to meni neče v glavo. Jaz sem gledé tega dolgo bil v dvojbi, a zdaj sem v češki knjigi: Brus jazyka českého (knjigotiskarna J. Otto v Pragi 1881, 2. izdanje) zasledil neko pravilo, ki se mi zdi vzprijetno in vsaj vredno, da se tu dopové in razglasi. Omenjena knjiga učí, da je najvišji našega jezika zakon ta, da to, kar govorimo, bodi razumno, povsem razločno, in temu zakonu da se mora udati vsako slovniško pravilo.

Kjer torej zmisel v skrajševanji stavka ne postane nerazločen, ondi naj se v skrajšanem stavku — če takó veleva slovniško pravilo — postavlja povratni zaimek. Če torej skrajšamo ta-le stavek: „Oče se veselí svojih sinov, ljubečih ga iz vse svoje duše“; kajti če rečemo: ljubečih se, moral bi vsak razumeti, da sinovi sebe ljubijo in ne očeta.

Stavek: „Brat se je preselil na stanišče od prijatelja (po prijatelji) najeto mu“, glasil bi razširjen: — — v stanišče, katero mu je prijatelj najel; a nasproti: Brat se je preselil v stanišče od prijatelja sebi najeto, razširja se: — — v stanišče, katero je prijatelj sebi najel.

Vzemimo še en stavek, kateri se z infinitivom skrajšuje: „Mati je slišala svojega sina, ko je molil za-njo in za svojega očeta“.

Skrajšan slove: Mati je slišala svojega sina moliti za-njo in za svojega očeta; nasproti, če ga skrajšam tako: — — moliti za se in svojega očeta, razumelo bi se, da je sin molil za se, a ne za mater.

Po le-tem bi se morebiti smelo reči, da je med stavkoma: Nosi naloženo **si** butaro in pa: Nosi naloženo **ti** butaro, ta razloček, da si je dotičnik v prvem slučaji sam butaro naložil, a v drugem da so mu jo drugi naložili. Toliko pisateljem našim v pretres in preudarek.

* * *

Čital sem uže ne enkrat, na pr. knjižico 3 pole obsežno. To se mora vsaj iz prvega vsakemu zdeti nekako čudno, nenavadno in vsa je podoba, da tukaj pridevnik poseguje v tuje področje, katero mu ne pristoji, in da s tem tako rekoč particip (obsezajoč) zajeda; kajti slovnica učí, da se pridevniki — izimši peščico prvotnih mero ali ceno določujočih, na pr. dolg, vreden itd. — sploh ne družijo s čistim tožilnikom in da torej niso prehodni. Jaz bi rekel, da je pridevnik: obsežni, a, o izveden od samostavnika obseg in da pomeni: precejšnjega obsega. Temu pridevniku je torej vsa druga služba nego glagolu obsezati in če rečem negativno: knjiga ni obsežna, ne menim s tem, da ne obseza nobene pole, nego da jih obseza le malo. Takisto tudi — menim — ne bi bilo prav rečeno: luknja 4 kubične metre prostorna.

Sem spada tudi ter je nepravilno, kakor nahajam v nekem listu: „Alkohol je živce dražilno sredstvo“. Tu se mora ali vezaj vtakniti ter pisati: živce-dražilno, ali pa drugače reči, na pr. živcem ali za živce dražilno.

* * *

V nekem odličnem slovensknm listu našel sem avtoritativno, brez dokaza izrečeno pravilo, da se od samostavnikov na —išče morejo izvajati samo pridevniki s priponko **sk** in ne drugače, torej: zemljiška knjiga, gledališka igra itd. To pravilo, priznati moram, bilo mi je neznano ter sem se prečitavši ga najpred res ustrašil, ker mi je bilo pač verjetno, da sem se ne mara večkrat pregrešil zoper isto. Ali držeč se načela, da se človeku ne sme škoda zdeti svojih možganov, začnem razmišljati, kje bi to pravilo utegnilo stati in kaj pravijo drugi Slovani. V Miklošičevi slovnici ne mora stati zarad primerov niže navedenih niti ga ima Šumanova po njej posneta slovnica. No bodi le to pravilo še kje drugod tiskano ali ne bodi, toliko se mi zdi izvestno, da ne veljá. Gledé slovenščine jaz sicer ne grem tako daleč, da bi rekel: ono pravilo je gori uprav narobe izraženo. A trdim toliko, da je pridevnik: ognjiščen, strniščen i t. tako pravilen, kakor: ognjiški, strniški, ako ni pravilnejši. Ker sem za trdno zvedel, da na Dolenjskem pravijo: strniška detelja, torej tudi oblike na ski ni moči izključavati, a da je: strniščna detelja tudi prav, kaže samostavnik: str-

nišnica, kakor to deteljo imenuje Zalokar v „Umnem kmetovanji“, kar je isto kot strniščna detelja.

Kar se pa tiče drugih Slovanov (brez Poljakov, ki take samostavnike obrazijo na —isko in pridevnike na —owy, ognisko — ogniskowy), sme se pač reči, da njim služi edino priponka en. Hrvatsko-srbskemu jeziku so znani samo pridevniki: zemljištni, godištni ali godišnji itd. in ne godiški; Čehi imajo na pr. strništní jetel, ohništní lopata, a oblike na sky bi zastonj iskal v njihovem slovarji. Rusi imajo edino obliko na -en, na pr. učiliščnoe pravlenie (Schulverwaltung), in oblika na ski je popolnem neznana in pogrešna.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Govor poslanca dr. Riegerja

proti postavnemu proglašenji nemškega jezika za državni jezik 25. januarija 1884.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Naravnost vam povem, da o tem vprašanji le z nevoljo govorim, ker se po nobeni strani ne nadjam vspeha. Vzroka imeli bi dovolj vpirati se Wurmbrandovemu predlogu; toda gospod, ki je ravno pred manoj govoril, je rekel, da je bilo iz začetka mnogo njegovih pristašev samih proti Wurmbrandovemu predlogu, ker se pod sedanjim položajem in sedanjim ministerstvom ugodnega rešenja stvari, kakor ga ona (leva) stran želi, nikakor ni nadjati. Gospoda moja, ako je stvar res taka, potem pa vprašam, zakaj se je sploh predlog stavil? Leto dni ležal je mirno v aktih in kar na enkrat jelo se mu je tako muditi, da je gospod poročevalec z vso silo zahteval, da pride predlog sedaj na dnevni red. Gospoda moja! priznali boste, da imamo mnogo važnejih stvari, ki rešenja čakajo; ravno tisti gospod poslanec, ki je silil, da se ta predlog zopet na dnevni red postavi, predložil nam je še drug jako obširen predlog, po katerem naj bi se odpravile vse socijalne in narodno-gospodarske napake po državi. Da, gospoda moja, misliti si moram, da ravno temu spoštovanemu gospodu poslancu na rešenji svojega obširnega in jako važnega predloga ni bilo, Bog ve koliko, ležeče, ker je zahteval, da se oni o državnem jeziku na prvo mesto dnevnega reda postavi, dasi-tudi se sama levica nobenega vspeha o njem ne nadja. Gospoda moja! če je taka, vprašati moram, kaj je bil gospodom povod, da tako tišče v obravnavo tega predloga, in — ne zamerite mi — pri nas smo vsi teh misli, da se je gospodom potrebno zdelo vznemirjenje, o katerem vedno trdijo, da se je nemškega naroda polastilo, temu nemškemu narodu še le vcepiti, da jim bo pri bodočih volitvah kaj v roke vzeti. (Oporekanje na levi. — Tako je! na desni.) Gospoda! žal mi je, ali druzega vzroka ne vidim.

Gospoda moja, prehajajoč k stvari sami, spregovoril bi rad poprej nekaj besed o kompetentnosti (pravici kaj narediti).

Gosp. poslanec dr. Tomasczuk izrazil se je z nekako nevoljo, kako je le mogoče dvomiti o tem, da ima v jednotni državi postavodajalna oblast pravico, vse izvrševalne zakone k državnim postavam dati. Da, gospoda moja, to je petitio principii (zahteva iz načela), kakoršne se gospod profesor jako pogostem poslužuje. On si misli, da imamo jednotno državo, to je, državo z eno samo legislativo (postavodajalno oblastjo). Ali stvar je pri nas nekoliko drugačna; pri nas imajo tudi delegacije postavodajalno oblast, ravno tako državni zbor in deželni zbori in vrh tega ima pa tudi vlada sama pravico, izvrševalne zakone dajati. Ni toraj prav, če se reče: ker je državni zbor tukaj, mora on za vse pravico imeti.

Tudi spoštovani gospod poslanec Lienbacher govoril je v tem vprašanji in znamenito je za-nj, da je vedno le o drugem delu člana XIX. govoril in nikdar ne o prvem stavku ravno tistega člana. V prvem delu stoji (bere): „Vsi narodi v državi so enakopravni in vsak narod ima sveto pravo, da se mu narodnost in jezik branita in gojita“.

Ta stavek je, ki bistveno enakopravnost vsem narodnostim zagotovlja v zvezi z drugim.

Gospoda moja! v čem pa je obstanek narodnosti ali naroda? Ravno v njegovem jeziku, v skupnosti njegovega pismenega jezika! Trudili ste se dokazati, da ves ta član XIX. ni v nobeni zvezi z nemškim kot državnim jezikom, to je, trdili ste, da so kljubu temu lahko vsi narodi enakopravni in jim čisto nič ne škoduje, če prav se dajo enemu jeziku predpravice. Ako hočete, da vam bom to verjel, izumiti mi morate tudi nemško državno logiko, kajti nikakor mi neče v glavo, da bi bili vsi enakopravni, ako ima eden med nami veče pravice, kakor drugi.

Govori se, da ima nemški jezik veljavo, priviligirano stališče, katero se mu je pripoznalo po zgodovini, po postavi in po dejanskem obstanku. Ako je to resnično, in posebno če je nemški jezik uže sedaj postavno utrjen državni jezik, vas pa vprašam: Čemu vam bo še ena postava, ako je položaj uže postavno tukaj, katerega si želite? Ako pa nemški jezik še ni postavno državni jezik, in če vi pravite, da ima državni zbor pravico oklicati ga za državni jezik, kaj sledi iz tega? Da je državni zbor o tem vprašanji sam kompetenten, in ker ima pravico, nemški jezik za državni jezik proglasiti, moral bi jo tudi imeti, da proglasi poljski, češki ali kak drugi jezik za državni jezik.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasnica za pust.

Pijana krava.

(Resnična dogodba.)

Minulo je uže mnogo let, odkar se je vršila v farovžu neke górske duhovnije na Gorenjskem naslednja resnična dogodba: Gosp. župnikovi brat, vincar na doljnih straneh, pripeljal je bil po vsakoletni navadi gosp. bratu vino. Žal, da se nahajajo po farovžih večkrat ljudje, ki škode svojega gosp. duhovnega gospodarja ne varujejo ravno od več. Tudi ondi bilo je tako. Domači posli v društvu s sosedovim, ki so pomagali vino spravljati v klet, vkradli so ga velik škaf, skrili ga v kravji hlev, o željah, da si napravijo o pozni noči, ko bodo odšli „gospod“ spat, „dober večer“. Pa kaj se med tem zgodi? Velika in zala krava, ki je imela ravno teleta, zavoha vino, ruka in ruka verigo, s katero je bila k jaslim priklenjena, tako dolgo, da jo vtrga, gre k škafu, in potróbi vino do zadnje kapljice. Vinska moč kmalu telebi kravo ob tla, in ko so prišli posli v hlev po „božjo kapljico“, vidijo, da jih je krava uže prihitela. Pa kaj, ko bi bilo to vže vse! Jutro napoči, moč vina pa se pri kravi še ni bila razkadila. Ležala je kot na pol mrtva, tele pa je skakalo veselo krog nje, ter sesalo jo. Posli v svoji zadregi naznanijo gosp. župniku, „kako je krava ponoči hudo zbolela“; — se ve, da so jim pravi vzrok zamolčali. Gospod si na živino niso veliko umeli, in ker še vedno omotene krave nikakor niso zamogli spraviti na noge, pošljejo tebi nič meni nič po konjederca, naj jo magar kar živo še odpelje iz

hleva. Da bi bili brezvestni posli vsaj zdaj resnico govorili! Konjederec pride, ki je bil pa zviti tiček. On je hitro spoznal, kaj je kravi, ter mislil si: tukaj bo pa za mene „dober dan“. Skrbno in dobro nastelje voz, naloži zalo kravo nanj-ga, in hajdi ž njo čez strmi hrib doli, ter proti domu! Pa — tudi konjedercu je hotla krava eno zasoliti. Stresanje po rogljati poti jo je zbrihtalo, jela je brcati, razvozlala je vrv, s katero je bila zvezana, in všla je raz voza. Ne pripeljal, ampak prignal jo je konjederec na svoj dom. Pregovor pa: „Kar se ne zgodi, se ne izvé“, lagal se tudi pri tej dogodbi ni. Gosp. župnik so izvedeli za pravi vzrok kravje bolezni, zahtevali so jo od konjederca nazaj, pa še le skoz gosposko so bili to dosegli. — Dogodba je resnična, le kraj smo zamolčali, kjer se je to zgodilo.

J. L.

Naši dopisi.

Z Dunaja 18. febr. (*Izjemni stan; predpust; strahovi.*) Včeraj pričenja prvi tukajšnji judovski list „Neue fr. Presse“ svoj uvodni članek s tem, da bi ji bolj iz srca šel jok kot smeh. Pa je res taka: Patroni „Neue fr. Presse“, levičarji državnega zbora nimajo sreče, kar poskusijo, vse jim spodletí in ravno, ko mislijo, da si bodo lepo pomagali na konja, pa padejo, kakor so široki in dolgi, po tleh, tako, da se smejo po pravici smiliti sami sebi, kakor oni španjski vitez Don Kišot, ker pri druzih jim je tako malo mogoče izbuditi usmiljenja.

Slaba se jim je godila v državnem zboru pri jezikovni razpravi, in prav zeló se jim je ohladila njihova boja željnost, ko so po dokončani oni razpravi morali sprevideti sami in njihovi pristaši, da je pred vsem pravičnim svetom zmagala desnica sijajno.

Še bolj nesrečni so bili pa levičarji pri razpravi o zasednem stanji; tukaj hoteli so se pokazati branitelje ustavne svobode, hoteli so vladi in desnici podtikati nazadnjaške namene, pa desnica zmešala jim je štreno, zapustilo jih je veliko število lastnih pristašev in zapustil jih je celó dunajski mestni zastop, ki je sicer navajen, jim zmiraj ploskati. Desnica pa je jasno pokazala, da se gre pri odobrenji izjemnega stanja le za brambo države in državljanov proti anarhistom, proti onemu izmečku ljudí, ki hočejo na razvalinah sedanje človeške družbe postaviti svoje tiranstvo. Dokazala je desnica, da je državljanu pred vsem treba varnosti ž i v l j e n j a in i m e t j a, in še le p o t e m mogoče je posluževati se druzih državljanskih pravic.

Levičarji sicer trdijo dan za dnevom, kako je edina „združena levica“ in v klubu pritisnili so celó najhujše klešče s tem, da so zavezali vse ude kluba, glasovati za predloge odsekove manjšine, katere je zagovarjal zavijač K o p p, pa vse to ni pomagalo nič, in najboljši dokaz, kako razdvojen je bil njihov klub, je to, da si še celó upali niso, podpirati glasovanja po imenih, ker bi jim bilo odšlo veliko število zeló odličnih pristašev. Odmaknilo se je glasovanju še tako veliko število in konečno propadli so za 40 glasov, akoravno so se tudi od desnice umaknili glasovanju 4 Mladočehi in 3 Mladopoljaki, kateri so bili pa vsi poparjeni, ko so videli junaški beg odličnih levičarjev samih. — Predloge večine odsekove zagovarjali so poročevalec dr. T o n k l i, grof H o h e n w a r t h in baron G i o v a n e l l i. — Izmed levičarjev je največ govoril Kopp, od same gledališke tužnosti raztopil se je skoraj Ed. Süss, in rentačil je po svoji navadi o reakciji A. Weber.

Sicer se Dunaj v zasednem stanu počuti prav dobro, predpustnih veselic je brez števila in Dunajčani so zopet židane volje, ker so vsaj tudi ponoči na ulicah bolj varni.

Veliko se je govorilo te dni o angleškem čarovniku, ki je kazal svojo oblast čez „duhove“, ki so se morali prikazovati na njegovo povelje. Pa staknil jo je, ker cesarjevič R u d o l f in nadvojvoda J a n e z nastavila sta mu past, v katero se je vjel, in ko se je bilo sleparstvo njegovo (imé mu je Bastjan — Angež po rodu) razkrilo, popihal jo je nagloma z Dunaja, in zdaj bodo „duhovi“ zopet mirovali nekaj časa. — Da bi še prikazni levičarjev kmalu in za zmiraj pregnal enak junak, da uže vendar enkrat pridemo do mirnega složnega delovanja.

Šenturška gora 8. sveč. — Priroda, zbudivša se iz zimskega spanja, razodeva novo življenje. Mnogo cvetlic pririlo je uže iz zemlje ter se ljubko razcvetajo. Na solnčnih mestih videti je v obilnem številu belih in zelenih kurjic (Helleborus niger & viridis), obé rastlini pridnim bčelicam jako zaželjeni. Brežine in travnike lepotičijo v velikih šopkih spomladni jegelčki (Primula veris vel acaulis); med njimi pa dvigajo svoje bele kronice detkini rigelci (Bellis perennis). Pod grmovjem in okoli kaže jetrnik (Anomone Hepatica) svoje plave glavice in poleg njega se razcvetata žanjevec (Polygala Chamaebuxus) in pljučnica (Polmonaria officinalis). Na njivah je mnogobrojno njivskega jetičnika (Veronica agrestis); na bolj vlažnih mestih pa lapuh (Tussilago Farfara) razgrinja svoje rumene venčeke. Te dni prikazale so se tudi tolikanj ljube, dišeče vijolice (Viola odorata) in lilijasti spomladni žefran ali nunke (Crocus vernus). Leska (Corylus Avellana) in jelša (Alnus viridis) uže prašite in razne vrbe nastavljajo po svojih šibkih vejicah mačice, ki se bodo kmalu razcvetale. Veličastno popeva rumenokljuni kos zjutra in zvečer v bližjem logu oznanovaje, da se je uže poročil sè svojo ljubo drago, koja neutrudno pripravlja posteljico svojemu mlademu zarodu. Brzonožna arsejca (Lacerta agilis) se tudi uže nekaj dni ogreva v dobrodejnih solnčnih žarkih prežeča, kje bi zgrabila kako mušico za svoj tešči želodček. Celó polžki so pririli na beli dan. Dobil sem minulo nedeljo na ozidji vrta Pupa avenaceo in eno Helix intermedia. Vse kaže, da se bližamo pomladi. S. R.

Iz Ljubljane. (*Na obedu pri gosp. deželnemu predsedniku bar. Winklerju*) bilo je pretekli ponedeljek zopet 26 oseb, med temi nad 20 odličnih vabljenih gostov.

— (*Goveje živine iz Kranjskega in Primorskega*) prodalo se je in odgnalo na Laško v zadnjih treh mesecih tako izredno veliko število, da so bile državne oblastnije opozorjene na to izredno prikazen. — Govori se, da govedi kupujejo laški kupci za Egipt. Večjidel prodane živine so res voli, pa je razun teh tudi par sto krav in nekaj junic. — Ta prikazen bila bi nevarna za naše kmetovalce samo tedaj, ako bi prodali preveč in cena še dalje šla na kviško. Pozor tedaj!

— (*Trgovski ples na strelišči*) bil je letos zeló živahen; zbralo se je vse prostore polno prav odličnega občinstva; med drugimi bil je navzoč gospod d e ž e l n i p r e d s e d n i k, tukaj bivajoči g e n e r a l i, m e s t n i ž u p a n, p r e d s e d n i k trgovinske zbornice i. dr.

— („*Kmetovalca*“) prva številka izide zaradi raznih zaprek še le konec tega meseca. Počenši s 1. marcom bode „Kmetovalec“ redno vsacega 1. in 15. izšel, ter tudi vse zaostale številke od januarija naprej doprinesel.

— (*Poročil*) se je gosp. c. k. notar J. G o g o l a z g. A. K n e z o v o (Ančnikovo) iz Šiške.

— (*Umrl*) je v ponedeljek g. Andrej V o d n i k, lastnik gostilne „pri kamniti mizi“ v Šiški; — ravno tisti dan pa je umrl tudi bivši sodnik in potem pomočni uradnik deželnega odbora g. Ljud. S e m e n.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Govorica, katera je bila v ponedeljek čuti, da ima ruski car Aleksander na Dunaji obiskati našega cesarja, se je preklicala takoj tisti dan. — Sicer pa je na Dunaji boljši red kakor kedaj prej in o izjemnem stanu bi ne čutil in ne govoril nihče, ako bi ne bilo včeraj v državnem zboru prvega branja predloga Schönererjevega, v katerem zahteva državne podpore za družine onih anarhistov, ki so odgnani vsled izjemnega stanja. Razprava tega predloga ni bila sama na sebi zanimiva, ker Schönerer sam je tako izdatno segal v uže prestano razpravo, da mu je konečno predsednik Smolka odvzel besedo.

Akoravno pa Schönerer ni navedel pomenljivega, se je vendar za njim oglasil k besedi ministerski predsednik grof Taaffe ter je zbornici naznanil, koliko je bilo anarhistov do zdaj izgnanih (238), koliko je oženjenih, koliko neoženjenih, po koliko jih spada na vsako deželo (na Kranjsko 2). Po tem navedel je, da vlada ne postopa strogo, da je v 13 slučajih tudi prizanesla kazen izgnanja in jo namestila s posvarjenjem, da je po obstoječih postavah dosti sredstev v podporo nepreskrbljenih delavskih družin, da ste se pa do zdaj samo dve osebi v dunajskih predtrgih oglasile za podporo pri svojih županih in razun tega se je razdelila neka ustanova pri mestnem županstvu dunajskem. — Konečno prebral je še ministerski predsednik odlomek iz članka anarhističnega lista „Zukunft“ od dne 15. t. m., ki izhaja zdaj v Budapeštu in v katerem se delavci svaré, da naj ne sprejmejo nikakoršne podpore od države (von den Staatsbestien), nasproti pa vabi somišljenike, naj pošljejo podpore za omenjene delavske družine tam podpisanemu odboru. — Za ministrom Taaffe-om stavil je še Fürenkranz formalni nasvet, da se predlog Schönererjev izroči posebnemu odseku 9 udov, ki naj se volijo iz oddelkov zbornice.

Za Fürenkranzom spustil je še Neuwirth svojo nevoljo nad Taaffejem, da se je predrznil citirati iz lista „Zukunft“ odlomek članka, zarad katerega bi bil sicer prav gotovo konfisciran, ako ne celó zatrt vsak list, kateri bi bil priobčil kaj enacega.

Pri glasovanji je bil potem predlog Schönererjev zavržen z 155 glasovi zoper 25 glasov.

Na dalje se je izročil predlog Lienbacherjev zarad oprostenja prazno stoječih hiš od hišno-razrednega davka davkovskemu odseku. — Pri namestilnih volitvah v odseke izvolil se je med drugimi v peticijski odsek gosp. Božidar Raić.

V drugem branji sprejeli so se brez razprave: a) predlog o državni podpori za vredjenje Drave na Koroškem; b) postava o oprostenji od pristojbin pri ustanovah ustanovljenih vsled rojstva nadvojvodice Elizabete, in c) postava o povračilu stroškov za zgradbo in vzdržavanje prometnih priprav v luki tržaški. — Pri razpravi o predlogu o pridobitvi Franc Jožefove, Arelske in cesarjevič Rudolfove železnice v last države, pa je govoril obširno Herbst, kratko tržačan Burgstaller in za njim trgovski minister Pino in Bareuter, potem je bila sklenjena splošna razprava, govoril je poročevalec in zbornica je sklenila prestopiti v nadrobno razpravo. — Prihodnja seja je v petek.

Nemška. — Zeló se zanima ves političen svet za razprave, ki se vršé ravno zdaj pri knezu Bismarku med vojnim ministrom nemškim in pa posebnim vojaškim pooblastencem ruskim, v katerih se namerava znižati stan vojaštva na nemško-ruskih in rusko-nemških pa tudi na avstrijsko-ruskih in rusko-avstrijskih mejah. Po tej razpravi pričakuje se tudi bolj in bolj prijateljskih razmer med našo in rusko, pa enako tudi med nemško in rusko državo. — Veliko razburjenost v judovskih časnikih pa je vzbudil drug Bismarkov korak, ki zadeva smrt judovskega poslanca Laskerja. Ta je umrl, kakor znano, pred nekaj tedni v združenih severo-amerikanskih državah v Newjorku. Vsled te dogodbe poslala je tamošnja vlada do nemške vlade izraz sočutja in milovanja zaradi smrti Laskerjeve s prošnjo, da naj vlada nemška to pisanje naznani nemškemu državnemu zboru. Bismark pa onega pisanja ni izročil državnemu zboru, temveč ga vrnil vladi severo-amerikanskih združenih držav z dostavkom, da pokojni poslanec Lasker ni bil tako pomenljiva oseba, da bi bilo tako ravnanje vtemeljeno.

Srbska. — Vsled prevaganja novoizvoljencev izmed napredovalne stranke nastala je ministerska kriza, ker je napredovalna stranka zahtevala, da mora vlada onih 44 poslancev, katere kralj imenuje, predlagati izmed njenih pristašev; en del ministrov je zagovarjal to zahtevo, en del s predsednikom Kristićem pa se ji je protivil, in konec pravde bila je odpoved ministerstva. Kralj pozval je nemudoma bivšega ministerskega predsednika Garašanina z Dunaja, da naj bi se pogajal s Krističem zarad sostave novega ministerstva, pa pogajanje to ni imelo vspeha in konečno sprejel je kralj odpoved ministerstva Kristićevega in naročil Garašaninu, sostaviti novo ministerstvo. Včeraj naznanjali so telegrami uže imena novih ministrov tako-le: Predsedstvo in vnanje zadeve: Garašanin, notranje: Novaković, bogočastje: Kujundžić, do sedaj poslanik v Rimu, pravosodje: Marinković, denarstva: bivši minister vnanjih zadev Pavlović, vojno: polkovnik Petrović, zgradbe: polkovnik Protec, narodno gospodarstvo: Gudović. — Najnoveji telegrami sicer trdijo, da so se gledé nekaterih novih ministrov kazale zapreke in da zato še ni proglašeno, pa to zakasnenje bode trajalo samo nekaj ur.

Angleška. — Zoper ministerskega predsednika Gladstona začela je opozicija v parlamentu in po časnikih ojstro postopati zarad dogodeb v Egiptu. Kakor dopis „Polit. Corr.“ z Londona naznanja, so odločne priprave za rešitev posadke v Tokaru, katere je učinila vlada, Gladstonovo ministerstvo pri ljudstvu zopet spravile v zaupanje in zato se pričakuje, da vlada dobi pri adresni razpravi večino 70 glasov.

Telegrami od včerajšnjega dne naznanjajo iz Suakima, da je v ponedeljek tje dospel parnik „Jumna“ z 793 angleškimi vojaki. Nadalje se poroča iz Tokara, da je 200 mož tamošnje posadke napravilo naskok na upornike, katerih so veliko ranili in vplenili so nekaj živine in kamel.

Laška. — Preteklo nedeljo zjutraj ob $^1/_2$ 3., ko se je ravno dvorni vlak s kraljem peljal od postaje Montalto proti postaji Corneto, napadli so štirje s puškami oboroženi možje žandarja, ki je bil na straži pri oni progi. Ta je iz revolverja streljal na napadnike in videti je, da je ranil enega, ker se je kasneje tam našla krvava ruta. — Na železnici našla se je tudi steklenica s smodnikom, do katerega je peljala goreča lunta.

Po obširnih razpravah, katere so se vršile zarad te dogodbe v laški zbornici, kaže se po najnovejih poročilih, da napad ni bil namenjen na kralja, temveč na žandarja stražečega na oni železniški progi.

Egipt. — General Gordon dospel je v Hartum, ponedeljek zjutraj izdal in razposlal je uže prej neko proklamacijo, v kateri pripozna krivega preroka Mahdi-a za sultana kordofanskega, da se odpusti polovico davka, in obeta, da se trgovina z sužnimi ne bo omejila, sicer pa se upa Gordon mnogo opraviti z denarjem. — An-

gležem prijazna poročila trdijo, da se bode zdaj vojska Mahdieva gotovo razšla, ker bo čas, polje obdelavati in bi, ako bi to opustili, v prihodnje ne imeli živeža.

Telegram „Novicam".

Dunaj, 19. februarja ob 5. uri pop.

Po naznanilu ministra Taaffe-a v današnji seji državnega zbora odgnanih je bilo do vštetega dne 17. februarija skupaj 238 oseb zarad vdeležitve pri anarhističnem početji. Med temi je 215 domačinov, 23 pa inozemcev, in to 14 Ogrov, 6 Nemcev, 2 Švicarja in 1 Rus po državljanstvu. — Družinske razmere znane so do zdaj samo pri onih 180 osebah, katere je odgnala policija dunajska, in med temi je 61 oženjenih, 119 pa neoženjenih, med inozemci pa je 5 oženjenih, 15 neoženjenih, izmed onih 146 domačinov, ki so bili odgnani do dne 12. t. m., spada jih po domovinstvu 82 na Češko, 29 na Moravsko, 16 na Dolenjeavstrijsko, 7 na Šlezijo, 4 na Štajersko in pa po 2 na Gališko, Gorenjeavstrijsko, Koroško in Kranjsko.

Žitna cena

v Ljubljani 16. februarja 1884.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 12 kr. — banaške 8 gold. 55 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 67 kr. rži 5 gold. 85 kr. — ječmena 4 gold. 87 kr. — prosa 4 gold. 87 kr. — ajde 5 gold. 53 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 13 kr. 100 kilogramov.

Gospodom trgovcem in obrtnikom na Kranjskem.

Castiti rojaki!

28. dne tega meseca bodo po vsej deželi dopolnilne volitve za trgovinsko in obrtnijsko zbornico kranjsko, in sicer volijo trgovci pet odbornikov, obrtniki dva odbornika.

Ljubljanski magistrat, na deželi pa c. kr. okrajna glavarstva, pošljejo vsakemu volilcu glasovnico, katera je ob enem tudi izkaznica. Na to glasovnico naj vsak zapiše imena in stanovališče tistih mož, katere on voli, in potem naj podpiše svoje imé. Kdor pa sam pisati ne zna, naj jo podkriža, in oni pa, kateri je imé volilca pisal, naj se podpiše še s pristavkom: „pisalec imena". Tudi žene trgovke ali obrtnice imajo volilno pravico, ali one volijo po svojih poslovodjih, to je, njih glasovnico podpiše poslovodja. Tako podpisana glasovnica in izkaznica pa se ne dá uradnemu slugi, ki jo prinese, ampak naj se pošlje zapečatena ali nezapečatena naravnost volitveni komisiji trgovske in obrtnijske zbornice v Ljubljano. Napisu pa naj se pristavi: „o volitveních zadevah", da ni treba plačati poštnine. Smejo se pa tudi glasovnice v zavitku poslati kakemu rodoljubu ali pa vredništvom naših slovenskih časnikov v Ljubljani, ki bodo skrbela za to, da jih volitvena komisija gotovo dobi. Vse glasovnice pa naj se odpošljejo o pravem času, da do določenega 28. dne t. m. volitveni komisiji gotovo tudi v roke pridejo.

Dragi rojaki! kakor dosihmal, tako mora biti tudi sedaj naša skrb, voliti v velevažni zastop možé, katerim je napredek in korist dežele pred vsem na srcu. Po vsestranskem prevdarku in dogovoru z odličnimi trgovci in obrtniki Vam priporočamo rojake, ki so zastopali uže mnogo let trgovski in obrtniški stan v zbornici, deloma pa tudi nove može, o katerih smo prepričani, da bodejo hodili isto pot.

Vdeležite se vsi te volitve in volite vsi soglasno Vašega zaupanja popolno vredne možé, da bode naša zmaga sijajna.

Naši kandidatje so:

Za trgovinski razred:

Gospod **Alfred Ledenik,** trgovec in mestni odbornik v Ljubljani,
„ **Josip Lozar,** trgovec v Ljubljani,
„ **Jan. Knez** mlajši, trgovec in posestnik v Ljubljani,
„ **Franc Kolman,** trgovec, hišni posestnik in mestni odbornik v Ljubljani,
„ **Vaso Petričič,** trgovec, hišni posestnik in mestni odbornik v Ljubljani.

Za obrtnijski razred:

Gospod **Jan. N. Horak,** rokovičar, hišni posestnik in mestni odbornik v Ljubljani,
„ **Miha Pakič,** trgovec, hišni posestnik in mestni odbornik v Ljubljani.

V Ljubljani 16. februarija 1884.

Národni centralni volilni odbor.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.